

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
Nr 26, 2017 (58–80)
ISSN 2299-4033 DOI 10.24356/KB/26/2

HAZARD W ŚRODOWISKU STUDENTÓW
UNIwersytetu WARMIŃSKO –
– MAZURSKIEGO W OLSZTYNIE.
SPRAWOZDANIE Z BADAŃ

GAMBLING AMONG STUDENTS OF THE
UNIVERSITY OF WARMIA – MAZURY IN
OLSZTYN. RESEARCH REPORT

BOGDAN CHMIELIŃSKI
Uniwersytet Warmińsko Mazurski w Olsztynie

ABSTRACT

The article presents research report, conducted among students UWM, about gambling and its modern varieties. The Internet has revolutionized the game and betting on the money. In preparing the concept of the test procedure attempts to exemplify the empirical phenomena through quantitative and qualitative field research. Legal and illegal gambling have become the subject of research undertaken in 2015 by the Department of Security and Public Order UWM. The aim was to determine the significance of the problem and the impact on social security of students. The basic empirical material comes from 2015. The study was conducted on a group of 2,166 respondents. When designing the test procedure adopted hypothesis that students in a small way participate in gambling. The method of diagnostic survey and research tools in the form of a questionnaire and interview.

The results obtained, the nature of the research, the area and the range does not entitle to formulate far-reaching generalizations. Carried out among students of the University of Warmia-Mazury can only serve to draw conclusions about the nature of local or comparative similar in content and scope of research in other academic centers.

Analysis of empirical material allows the presentation of a number of statements, which are reflected in the assessments and opinions of the students.

1. Dissemination of the Internet has opened up new forms of practicing the legal and illegal gambling.
2. In the group of legal gambling, the most popular sports totalizator betting, sports betting, Internet hazard and slot machines.
3. Among students illegal forms of gambling are not popular. Systematic participation declares less than 3% of students.
4. In the group of illegal gambling, the most popular games are illegal casinos, slot machines and illegal betting.
5. In the dorms operate illegal casinos, a place to play cards. One quarter of respondents said that during his studies was playing cards for money.
6. Among the most effective means and methods of combating illegal gambling, respondents mention: blocking websites, changes in the law to more restrictive, prevention activities of the Police, the advertising ban illegal websites and blocking the flow of money through bank accounts.
7. Among the games that have the greatest potential for addiction, the respondents mention: slot machines, betting (bookmaking) and on-line gambling.

KEYWORDS:

gambling, students, school, casino, Internet, game machines, cards, betting

ABSTRAKT

W artykule przedstawiono sprawozdanie z badań, przeprowadzonych w środowisku studentów UWM na temat hazardu i jego współczesnych odmian. Internet zrewolucjonizował gry i zakłady wzajemne na pieniądze. Przygotowując koncepcję procedury badawczej podjęto próbę empirycznej egzemplifikacji zjawiska na drodze ilościowych i jakościowych badań terenowych. Legalny i nielegalny hazard stały się tematem badań podjętych w 2015 roku przez Katedrę Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego UWM. Celem było określenie istotności problemu i wpływu na bezpieczeństwo społeczne studentów. Podstawowy materiał empiryczny pocho-

dzi z 2015 roku. Badania przeprowadzono na grupie 2166 respondentów. Projektując procedurę badawczą przyjęto hipotezę mówiącą, że studenci w małym stopniu uczestniczą w grach hazardowych. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego i narzędzia badawcze w postaci kwestionariusza ankiety i wywiadu.

Uzyskane wyniki, charakter prowadzonych badań, teren oraz zasięg nie upoważnia do formułowania daleko idących uogólnień. Realizowane w środowisku studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego mogą służyć tylko do formułowania wniosków o charakterze lokalnym lub porównawczym z podobnymi w treści i zasięgu badaniami w innych ośrodkach akademickich.

Analiza materiału empirycznego pozwala na przedstawienie kilku stwierdzeń, które znajdują odzwierciedlenie w ocenach i opiniach studentów:

1. Upowszechnienie Internetu otworzyło nowe formy uprawiania legalnego i nielegalnego hazardu;
2. W grupie legalnych gier hazardowych największą popularnością cieszą się zakłady totalizatora sportowego, zakłady bukmacherskie, gry sieciowe i na automatach.
3. W środowisku akademickim nielegalne formy hazardu nie są popularne. Systematyczny udział deklaruje mniej niż 3% studentów;
4. W grupie nielegalnego hazardu największą popularnością cieszą się gry w nielegalnych kasynach, na automatach i nielegalne zakłady bukmacherskie;
5. W akademikach funkcjonują nielegalne kasyna, miejsca do gry w karty. Jedna czwarta respondentów stwierdziła, że w trakcie studiów grała w karty na pieniądze;
6. Wśród najbardziej skutecznych środków i metod zwalczania nielegalnego hazardu respondenci wymieniają: blokowanie stron internetowych, zmiany w prawie na bardziej restrykcyjne, działalność prewencyjną Policji, zakaz reklamy nielegalnych serwisów internetowych i blokowanie przepływu pieniędzy przez konta bankowe;
7. Wśród gier, które w największym stopniu uzależniają, respondenci wymieniają: gry na automatach, zakłady wzajemne (bukmacherstwo) i hazard internetowy.

SŁOWA KLUCZOWE:

hazard, studenci, uczelnia, kasyno, Internet, gra na automatach, karty, zakłady wzajemne

WPROWADZENIE

Hazard, jako zjawisko społeczne, jest przedmiotem zainteresowania wielu ośrodków zajmujących się badaniami naukowymi, analizami rynkowymi i marketingowymi możliwościami wykorzystania rozgrywek sportowych. Skupia uwagę i zmusza do aktywności służbę celną i w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego Policję. Interdyscyplinarność zjawiska powoduje, że mamy wiele definicji i interpretacji. Wśród obywateli podzielone są poglądy na temat szkodliwych skutków hazardu. Dominuje przekonanie, że gry hazardowe uzależniają, siła tego przekonania jest znacznie mniejsza niż można byłoby się spodziewać. Jak wskazuje raport Fundacji CBOS, do uzależniających właściwości gier hazardowych zdecydowanie przekonana jest ponad połowa badanych, a tylko około 5 proc. to osoby niedostrzegające zagrożenia¹.

Ogląd pojęcia „hazard” i „hazardzista” upoważnia do różnych interpretacji. Badanie Fundacji CBOS wskazuje, że o ile sposób definiowania przez graczy określenia „hazardzista” nie jest jednoznaczny o tyle „nałogowiec” czy „uzależniony” to terminy mające zdecydowanie negatywne skojarzenia. Te określenia odnoszą się do osób „z problemami”, które nie kontrolują swoich zachowań, a tym samym – są niewiarygodne i niegodne zaufania. We wspomnianych badaniach połowa respondentów uznała, że określenie „hazardzista” nie oznacza osoby uzależnionej od gier. Takie same wyniki uzyskano w grupie zarówno grających, jak i niegrających. Niektórzy uznawali hazardzistów za osoby głupie i naiwne, stwierdzając np. „hazard to gra dla naiwnych”, „hazardzista to idiota”, „hazard to zguba człowieka”, „to jest oszukaństwo”, „hazard to hazard i ja to potępiam”. Dla jeszcze innych hazardzista, podobnie jak nałogowy alkoholik czy narkoman, to osoba chora². Uwagę zwraca też relatywnie wysoki odsetek graczy z grupy o niskim poziomie ryzyka uzależnienia, którzy definiują „hazardzistę” jako osobę obstawiającą w grach duże kwoty³.

¹ Projekt badawczy pt. „Opracowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących: a) hazardu, w tym hazardu problemowego/patologicznego, b) innych uzależnień behawioralnych” Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej realizowała w latach 2011-2012. Dane przywołane w tekście i ich interpretacje pochodzą ze strony: <http://uzaleznienie.com.pl/patologiczny-hazard/podstawowe-pojecia> [dostęp 06.11.2016].

² St. Kozak, *Patologie wśród dzieci i młodzieży: leczenie i profilaktyka*, Difin, Warszawa 2007; B. T. Woronowicz, *Bez tajemnic. O uzależnieniach i ich leczeniu*, Instytut Psychiatrii i Neurologii Warszawa 2001.

³ <http://uzaleznienie.com.pl/patologiczny-hazard/podstawowe-pojecia> [dostęp 06.11.2016].

W grupie osób grających, jak i niegrających za gry o największym potencjale uzależniającym uznano pokera i ruletkę, grę na automatach oraz zakłady bukmacherskie. Niegrający są bardziej skłonni do przypisywania grom na pieniądze wyższego potencjału uzależniającego. W przypadku gier liczbowych Totalizatora Sportowego, zdrapek, loterii i konkursów SMS – owych, pokera w gronie znajomych (rodziny) oraz gier na pieniądze w Internecie ocena ich potencjału uzależniającego jest różna – wyższa w grupie osób niegrających i niższa wśród grających. Analizy dowodzą, że między osobami grającymi i niegrającymi nie ma istotnych różnic w ocenie wysokiego potencjału uzależniającego gier w kasynach, na automatach i zakładów bukmacherskich. Zdecydowana większość badanych ma świadomość, że uzależniają one w dużym lub bardzo dużym stopniu. Odsetek osób uważających, że te gry nie uzależniają lub uzależniają w niewielkim stopniu, nie przekracza kilku procent⁴.

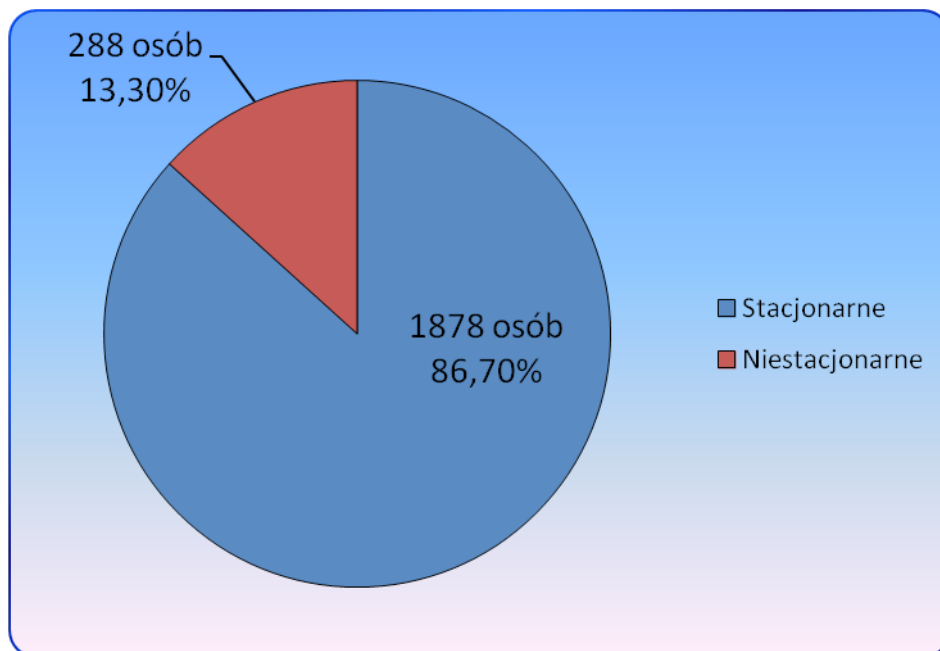
CHARAKTERYSTYKA BADAŃ I ANALIZOWANEJ GRUPY RESPONDENTÓW

Toczące się dyskusje, spory pomiędzy zwolennikami i przeciwnikami hazardu stanowiły inspirację do podjęcia badań naukowych dotyczących skali zjawiska w środowisku studentów Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie. Przygotowując koncepcję procedury badawczej podjęto próbę empirycznej egzemplifikacji zjawiska na drodze ilościowych i jakościowych badań terenowych. Legalny i nielegalny hazard stały się tematem badań podjętych w 2015 roku przez Katedrę Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego UWM. Celem było określenie istotności problemu i wpływu na bezpieczeństwo społeczne studentów. Podstawowy materiał empiryczny pochodzi z 2015 roku. Badania przeprowadzono na grupie 2166 respondentów. Wśród których znalazło się 1878 studentów studiów stacjonarnych (86,7%) i 288 niestacjonarnych (13,3%).

⁴ Ibidem.

WYKRES 1. RODZAJ STUDIÓW

TYPE OF STUDIEM

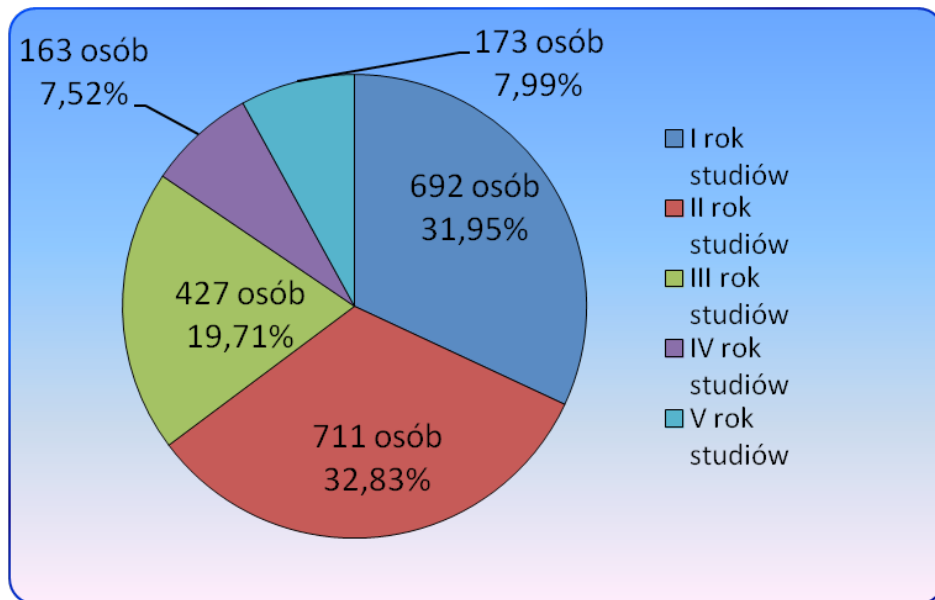

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

W grupie badanych, studenci I roku stanowili 31,95% (692 osoby), II roku – 32,83% (711), III roku – 19,71% (427), IV roku – 7,52% (163) i V roku – 7,99% (173). Wykres 2. W badaniach wzięło udział 1376 kobiet (63,52%) i 790 mężczyzn (36,48%). W jednej drugiej grupie dokonano także rozróżnienia na: „stanu wolnego” i „będących w związku”. Szczegółowe dane zawiera wykres 3.

WYKRES 2. PODZIAŁ STUDENTÓW ZE WZGLĘDU NA ROK NAUKI

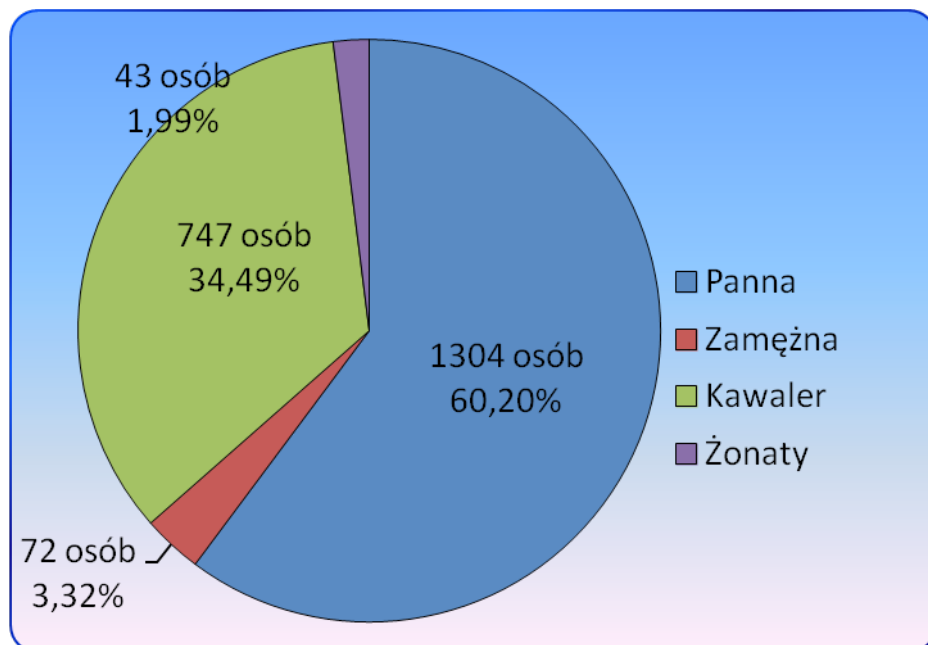
DISTRIBUTION OF STUDENTS BY YEAR OF LEARNING

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

WYKRES 3. PODZIAŁ BADANYCH ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ I STAN CYWILNY

DISTRIBUTION OF RESPONDENTS BY GENDER AND MARITAL STATUS

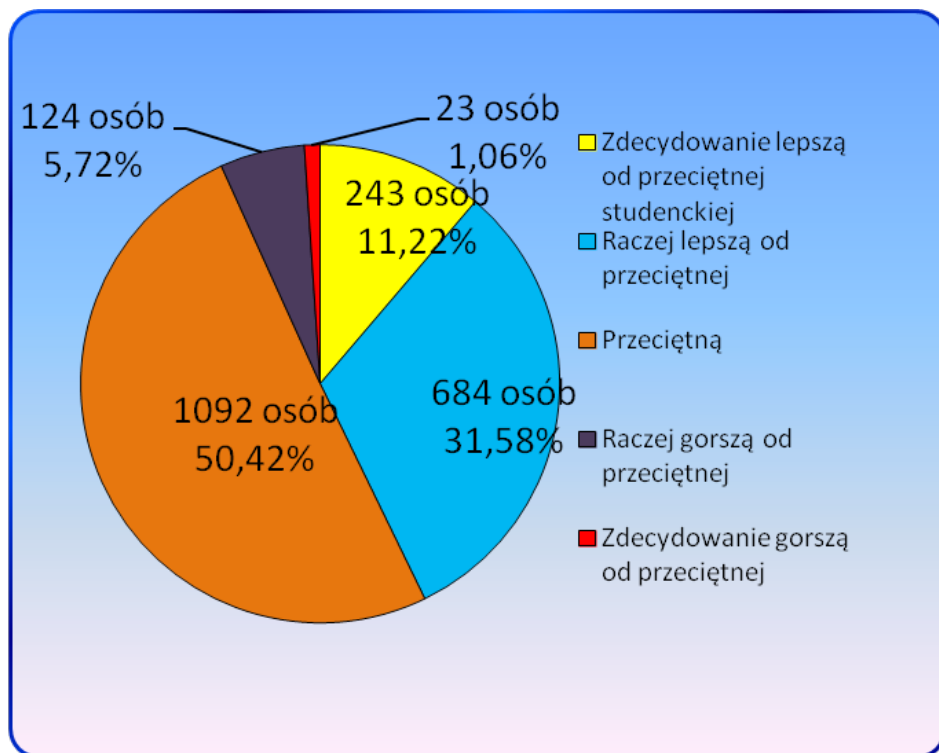
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Różne motywy skłaniają do udziału w grach hazardowych. Część uważa, że jest to ekscytujące przeżycie, podnosi poziom adrenaliny, stwarza szansę szybkiego wzbogacenia się⁵. W zestawie pytań o charakterze personalnym (metryczka) zapytaliśmy także o sytuację materialną studentów, która może wpływać na decyzje dotyczące hazardu. Szczegóły na wykresie 4.

⁵ St. Tucholska, *Aktywność hazardowa dorastającej młodzieży*, „Problemy Opiekuńczo Wychowawcze” 2008, nr 5.

WYKRES 4. SYTUACJA MATERIALNA RESPONDENTÓW

THE MATERIAL SITUATION OF THE RESPONDENTS

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

WYNIKI BADAŃ EMPIRYCZNYCH

W wyniku przemian społeczno-politycznych w Polsce, po 1989 roku, otwarto rynek legalnych gier hazardowych na nowe obszary i możliwości, które były zakazane w realiach komunistycznego państwa. Obok akceptowanego, siermiężnego Toto–Lotka, gier fantowych i zdrapek zaczęły powstawać i legalnie funkcjonować kasyna, automaty do gier instalowano w miejscach publicznych. Różne podmioty społeczne, gospodarcze uzyskały prawo do organizowania loterii i zakładów bukmacherskich⁶. Upowszechnienie się Internetu otworzyło nowe, dotąd nieznanne możliwości

⁶ A. Malczewski, *Młodość i hazard*, „Remedium” 2011, nr 11.

uprawiania hazardu. Gry online, obstawianie zakładów w sieci i wiele innych gier losowych poprzez łącza internetowe trafiło „pod strzechy”. Dotąd dość elitarny sposób spędzania czasu wolnego stał się powszechny. Można go uprawiać nie wychodząc z domu, w kapciach i piżamie. Wiele osób, dla których dotychczas hazard kojarzył się z skreślaniami kuponów Lotto, uzyskało nowe możliwości, nie będąc przygotowanym do zagrożeń, których ze sobą niosą.

W jakim stopniu legalny hazard obecny w środowisku studentów, czy Internet wpłynął na postrzeganie, zmianę stosunku do ryzyka wynikającego z gier hazardowych? W grupach społecznych o niskim statusie materialnym, do takich zalicza się studentów, zawsze istniała pokusa szybkiego zdobycia pieniędzy, dorobienia się⁷. Hazard jest takim snem o majątku, dobrobycie, który może być naszym udziałem w jednej chwili. Trzeba tylko zagrać żeby dać szansę szczęściu. W tabeli 1 przedstawiono dane dotyczące stosunku studentów do legalnych gier hazardowych.

⁷ Kozak St., *Patologie ... op. cit.*

**TABELA 1. UDZIAŁ STUDENTÓW W LEGALNYCH GRACH HAZARDOWYCH
(W UJĘCIU LICZBOWYM I PROCENTOWYM)**

PARTICIPATION OF STUDENTS IN LEGAL GAMBLING (IN TERMS OF NUMBERS AND PERCENTAGES)

	Tak, systematycznie	Tak, sporadycznie	Wyjątkowo, jeden raz	Nie	Nie, ale zamierzam
W kasynach	53 (2,44%)	117 (5,40%)	118 (5,45%)	1762 (81,35%)	116 (5,36%)
W serwisach internetowych	75 (3,46%)	342 (15,79%)	167 (7,71%)	1538 (71,01%)	44 (2,03%)
W zakładach bukmacherskich	106 (4,89%)	324 (14,96%)	196 (9,05%)	1468 (67,78%)	72 (3,32%)
W zakładach totalizatora sportowego	171 (7,90%)	495 (22,85%)	198 (9,14%)	1211 (55,91%)	91 (4,20%)
Grach na automatach	134 (6,19%)	281 (12,97%)	225 (10,39%)	1460 (67,40%)	66 (3,05%)
Bingo	27 (1,25%)	67 (3,09%)	130 (6,00%)	1881 (86,84%)	61 (2,82%)
Loterie audio-tekstowe	46 (2,12%)	136 (6,28%)	115 (5,31%)	1821 (84,07%)	48 (2,22%)
Innych	19 (0,88%)	30 (1,38%)	18 (0,83%)	2081 (96,08%)	18 (0,83%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

W grupie legalnych gier hazardowych największą popularnością nadal cieszą się zakłady totalizatora sportowego. 666 studentów (30,75%) deklaruje, że systematycznie lub sporadycznie skreśla liczby w kuponach Lotto. Na poziomie około 20% respondenci potwierdzają udział w legalnych grach hazardowych: zakładach bukmacherskich – 430 (19,85%), poprzez serwisy internetowe – 417 (19,25%) i na automatach – 415 (19,16%). Na drugim biegunie lokują się: loterie audio-tekstowe – 180 (8,40%), gra w kasynie – 170 (7,84%), bingo – 94 (4,34%). Przy analizie wyników musimy pamiętać o dostępności i możliwościach składania zakładów. Kolektury totalizatora są powszechnie osiągalne, lottomaty można znaleźć w galeriach, sklepach spożywczych, warzywniakach i kioskach z prasą. Gra poprzez serwisy internetowe nie nastęrcza większych trudności, łatwy dostęp, szybki transfer pieniędzy wpływają na wzrost popularności tej formy hazardu. Zakłady bukmacherskie można realizować w wersji tradycyjnej ale także w sieci. Natomiast ilość kasyn, salonów bingo jest ograniczona, lokalizowane są z reguły w dużych ośrodkach miejskich i dostępność do nich jest utrudniona. Kasyna z reguły lokowane są w hotelach, a ich administratorzy dbają o elitarność i odpowiedni poziom gości. Zainteresowanie loteriami audio-tekstowymi jest niskie. Studenci podkreślają, że niski poziom, często absurdalność zadawanych pytań, zniechęca do udziału.

**TABELA 2. UDZIAŁ STUDENTÓW W NIELEGALNYCH GRACH HAZARDOWYCH
(W UJĘCIU LICZBOWYM I PROCENTOWYM)**

STUDENT PARTICIPATION IN ILLEGAL GAMBLING (IN TERMS OF NUMBERS AND PERCENTAGES)

	Tak, systematycznie	Tak, sporadycznie	Wyjątkowo jeden raz	Nie	Nie, ale zamierzam spróbować
W nielegalnych kasynach	62 (2,86%)	112 (5,17%)	44 (2,03%)	1904 (87,91%)	44 (2,03%)
W serwisach internetowych niedopuszczonych w Polsce	43 (1,98%)	82 (3,79%)	72 (3,32%)	1919 (88,60%)	50 (2,31%)
W nielegalnych zakładach bukmacherskich	51 (2,36%)	53 (2,45%)	93 (4,29%)	1928 (89,01%)	41 (1,89%)
W nielegalnych zakładach totalizatora sportowego	47 (2,17%)	32 (1,48%)	60 (2,77%)	1978 (91,32%)	49 (2,26%)
Grach na automatach	60 (2,77%)	154 (7,11%)	115 (5,31%)	1760 (81,26%)	77 (3,55%)
Innych	12 (0,55%)	26 (1,20%)	27 (1,25%)	2086 (96,31%)	15 (0,69%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

W środowisku akademickim nielegalne formy hazardu nie są popularne. Systematyczny udział deklaruje mniej niż 3% studentów. Na pierwszym miejscu plasują się nielegalne kasyna (2,86%), kolejno: gra na automatach (2,77%) i nielegalne zakłady bukmacherskie (2,36%). Uwzględniając w analizie wskazania systematyczny i sporadyczny udział w nielegalnym hazardzie, na czele znajdują się gry na automatach (9,88%) i w nielegalnych kasynach (8,03%). Na trzecim miejscu plasują się serwisy internetowe niedopuszczone w Polsce (5,77%).

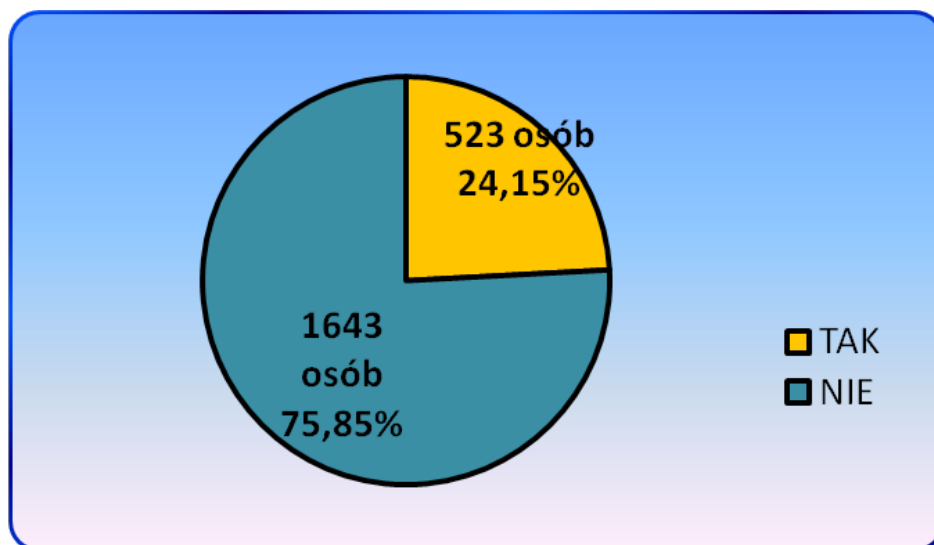
Problem stanowią nielegalne kasyna, których lokalizacja i ilość jest nie do końca zbadana. Policja i służby celne, mimo dużego zaangażowania, osiągają nikłe wyniki w zwalczaniu nielegalnego procederu. Powstają w prywatnych domach, na obrzeżach miast, a także w akademikach. Bez stosownych zezwoleń rozmieszczane są automaty, które funkcjonują pod pozorem gier zręcznościowych. Bez ograniczeń można obstawiać zakłady, grać w karty i inne gry w serwisach internetowych niedopuszczonych w Polsce⁸.

Do popularnych rozrywek studentów należą tradycyjne gry w karty. Dominuje brydż w wersji towarzyskiej i sportowej. Znaczna część studentów siada do zielonego stolika w celach materialnych, chęci szybkiego wzbogacenia się. Niestety, żeby ktoś mógł się wzbogacić, ktoś musi przegrać, stracić pieniądze. Dla części grających studentów jest to rozrywka związana z niewielkim ryzykiem finansowym, dla innych profesjonalne źródło utrzymania. 523 respondentów (24,15%) stwierdziło, że w trakcie studiów grało w karty na pieniądze. Szczegółowe dane zawiera wykres 7.

⁸ Szerzej na ten temat: I. Niewiadomska, M. Brzezińska, B. Lelonek, *Hazard*, KUL, Lublin 2005.

WYKRES 5. UDZIAŁ STUDENTÓW W TRADYCYJNYCH GRACH KARCJANYCH NA PIENIĄDZE

PARTICIPATION OF STUDENTS IN TRADITIONAL CARD GAMES FOR MONEY

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Nie jest tajemnicą, że w akademikach funkcjonują nielegalne kasyna, miejsca gry w karty. Studenci zainteresowani grą znają adresy i pokoje, w których można usiąść do zielonego stolika. W trakcie badania 351 respondentów (16,21%) potwierdziło, że w domach studenckich są miejsca do gry i znają ich lokalizację (wykres 8). Porównanie danych z wykresu 7 i 8 wskazuje, że część studentów grających w karty czyni to także poza akademikami, na terenie Olsztyna i okolicznych miejscowości o dużym ruchu turystycznym.

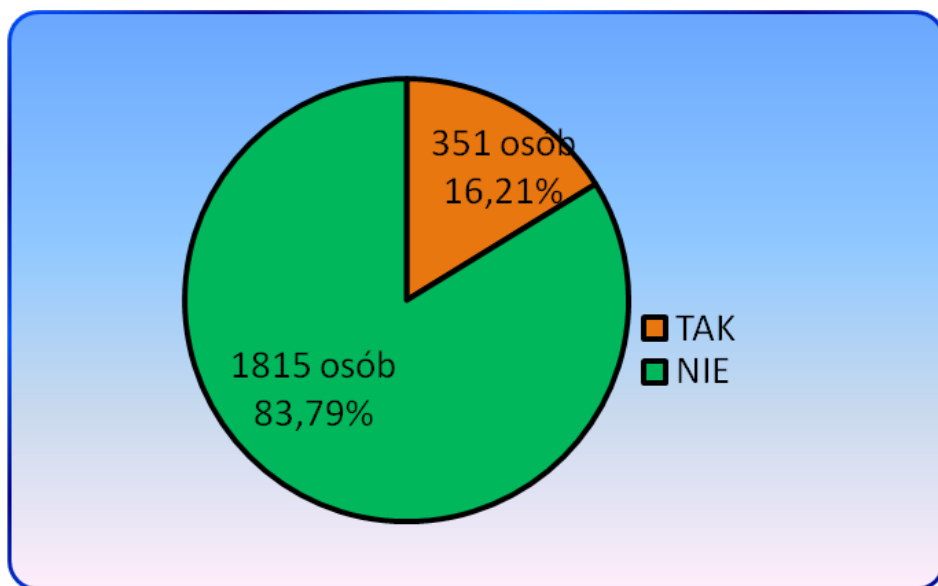
Hazard jest przedsięwzięciem dochodowym, przede wszystkim dla tych, którzy go organizują. Nielegalne formy powodują, że nie trzeba odprowadzać podatku, obowiązkowych składek, wspierać imprez sportowych i składać podobnych danin. Funkcjonując niezgodnie z prawem stwarza zagrożenie dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego. Hazard jest czynnikiem kryminogennym, skupia ludzi i generuje zachowania niebezpieczne dla społeczeństwa⁹. Żeby sprawnie funkcjonować

⁹ Ibidem.

musi korumpować funkcjonariuszy, którzy w zakresie swoich obowiązków mają wpisaną walkę z nielegalnym hazardem.

WYKRES 6. WIEDZA NA TEMAT MIEJSC W AKADEMIKU, GDZIE MOŻNA ZAGRAĆ W KARTY NA PIENIĄDZE

KNOWLEDGE OF THE PLACES IN THE DORM, WHERE YOU CAN PLAY CARDS FOR MONEY

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Czy państwo jest przygotowane do zwalczania nielegalnych form hazardu, posiada odpowiednio przygotowaną kadrę, instrumenty prawne i techniczne? W procesie badawczym skupiliśmy się na ocenie jednego aspektu, skuteczności zwalczania w Internecie.

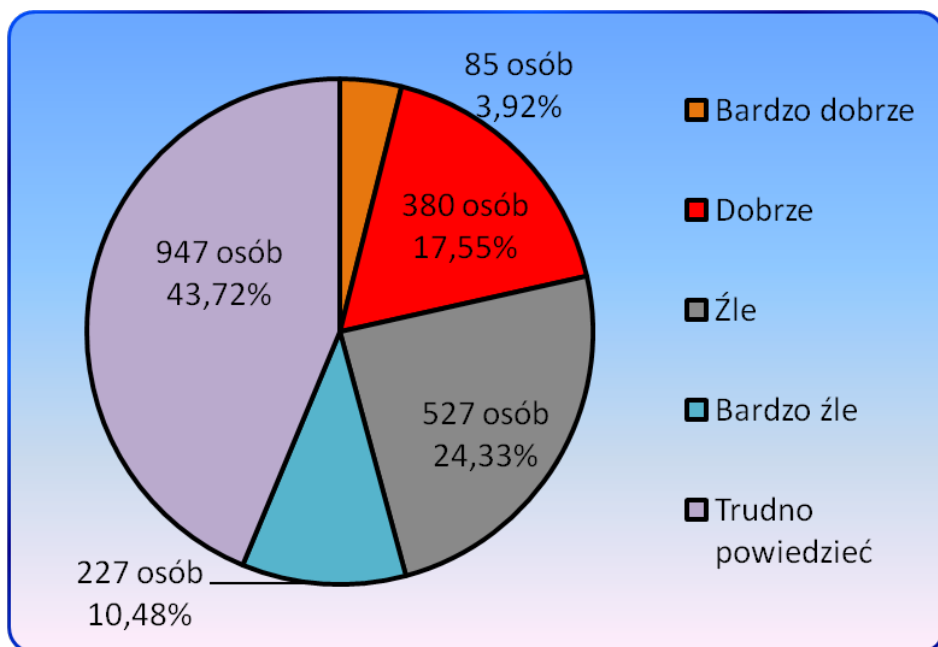
Rozwój sieci, komunikacji w wirtualnej przestrzeni stwarza coraz większe możliwości, wręcz nieograniczone, uprawiania nielegalnego hazardu¹⁰. Czy służby państwowe są przygotowane do walki? W ocenie studentów nie. Szczegółowe informacje zawiera wykres 9. 465 respondentów (21,47%) ocenia bardzo dobrze i dobrze wysiłki państwa w walce z nielegalnym hazardem, 754 (34,81%) badanych wystawia oceny źle i bardzo źle.

¹⁰ C. Guerreschi, *Nowe uzależnienia*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2006.

Na uwagę zasługuje bardzo duży odsetek respondentów (43,72%), którzy nie mieli sprecyzowanego poglądu i wiedzy na temat sił, środków i metod walki państwa z nielegalnym hazardem. Możemy przypuszczać, że nowość zjawiska, tajne narzędzia i techniki walki legły u podstaw formułowanych sądów i opinii. Dla większości z nas jest to wiedza nieznaną, zarezerwowaną dla wąskiej grupy specjalistów – informatyków.

WYKRES 7. OCENA SKUTECZNOŚCI INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH W WALCE Z NIELEGALNYM HAZARDEM W INTERNECIE.

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF STATE INSTITUTIONS IN THE FIGHT AGAINST ILLEGAL GAMBLING ON THE INTERNET

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Wśród najbardziej skutecznych środków i metod zwalczania nielegalnego hazardu respondenci prawie z równym naciskiem wymieniają: blokowanie stron internetowych (65,19%), zmiany w prawie na bardziej restrykcyjne (61,22%), działalność prewencyjną Policji (60,02%) i zakaz reklamy nielegalnych serwisów internetowych (59,37%).

TABELA 3. PRZEDSIĘWZIĘCIA PRZYNOŚĄCE NAJLEPSZE EFEKTY W WALCE Z NIELEGALNYM HAZARDEM

PROJECTS BRINGING THE BEST RESULTS IN THE FIGHT AGAINST ILLEGAL GAMBLING

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Kampanie medialne na rzecz walki z hazardem	262 (12,10%)	715 (33,01%)	665 (30,70%)	302 (13,94%)	222 (10,25%)
Zakaz reklamy nielegalnych serwisów internetowych	437 (20,17%)	849 (39,20%)	456 (21,05%)	243 (11,22%)	181 (8,36%)
Działalność prewencyjna Służby Celnej	352 (16,25%)	826 (38,14%)	482 (22,25%)	209 (9,65%)	297 (13,71%)
Działalność prewencyjna Policji	424 (19,58%)	876 (40,44%)	429 (19,81%)	213 (9,83%)	224 (10,34%)
Blokowanie wypłat przez konta bankowe	507 (23,41%)	695 (32,09%)	511 (23,59%)	244 (11,26%)	209 (9,65%)
Blokowanie stron internetowych	566 (26,13%)	846 (39,06%)	412 (19,02%)	193 (8,91%)	149 (6,88%)
Zmiany w prawie na bardziej restrykcyjne	562 (25,95%)	764 (35,27%)	444 (20,50%)	227 (10,48%)	169 (7,80%)
Zwiększenie ilości legalnie działających kasyn i serwisów internetowych	549 (25,35%)	671 (30,98%)	383 (17,68%)	280 (12,93%)	283 (13,06%)
Inne	19 (0,88%)	34 (1,57%)	57 (2,63%)	626 (28,90%)	1430 (66,02%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Szczegółowe informacje zawarte w tabeli 3 pokazują kierunek, w którym powinny zmierzać instytucje państwowe w walce z nielegalnym hazardem. To muszą być zintegrowane, wielowątkowe przedsięwzięcia z udziałem wszystkich instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo społeczne¹¹. Tylko systematyczna działalność, pozbawiona kampanijności i akcentów politycznych, ma szanse na sukces.

Skutecznym elementem walki z nielegalnym hazardem powinna być wiedza na temat zagrożeń, uzależnień ale także zasad udziału w różnych grach. Pierwszym krokiem początkującego gracza jest udział w rozgrywce, której zasady nie do końca są zrozumiałe i skutki przewidywalne. Trzy czwarte studentów deklaruje, że posiada wiedzę na temat zagrożeń związanych z hazardem (77,15%) i uzależnień patologicznych (71,75%). Dwie trzecie badanych (66,48%) deklaruje znajomość tradycyjnych zasad gry w karty. Szczegółowe dane zawiera tabela 4. Niepokój budzą wybory respondentów dotyczące rozróżnienia legalnych i nielegalnych gier hazardowych w Internecie. Tylko 36,89% uważa, że jest w stanie rozpoznać, pozostali (63,11%) stwierdzają brak takiej wiedzy i umiejętności. Szeroka kampania informacyjna, upowszechnienie wiedzy na temat skutków hazardu powinno być podstawą do podejmowania kolejnych, fachowych kroków w walce z zagrożeniem.

¹¹ St. Tucholska, *Aktywność ... op. cit.*

TABELA 4. STAN WIEDZY STUDENTÓW O PODSTAWOWYCH ZASADACH I ZAGROŻENIACH HAZARDU

THE KNOWLEDGE OF STUDENTS ABOUT THE BASIC PRINCIPLES AND THE DANGERS OF GAMBLING

	TAK	NIE
Zagrożeń związanych z hazardem	1671 (77,15%)	495 (22,85%)
Uzależnienia – patologicznego hazardu	1554 (71,75%)	612 (28,25%)
Zasad gry w karty (np. oczko, poker, blackjack, baccarat)	1440 (66,48%)	726 (33,52%)
Zasad zawierania zakładów wzajemnych (totalizator, bukmacherstwo)	1138 (52,54%)	1028 (47,46%)
Zasad gry na automatach	1181 (54,52%)	985 (45,48%)
Zasad obowiązujących w grach cylindrycznych (np. ruletka)	635 (29,32%)	1531 (70,68%)
Rozróżnienia legalnych i nielegalnych gier hazardowych w Internecie	799 (36,89%)	1367 (63,11%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

Wśród gier hazardowych znajdują się takie, których wpływ na człowieka i jego psychikę jest niebezpieczny, w większym lub mniejszym stopniu uzależniają i zagrażają normalnemu funkcjonowaniu w przestrzeni społecznej¹². W tabeli 5 zamieszczamy szczegółowe informacje dotyczące oceny stopnia uzależnienia od poszczególnych gier hazardowych. W opinii respondentów szczególnie niebezpieczeństwo stwarzają gry na automatach (80,37% wskazań zdecydowanie tak, i raczej tak), zakłady wzajemne (bukmacherstwo) – 75,02% i gry w sieci (74,14%). Istotne zagrożenie stwarza ruletka i jej odmiany (61,41%) oraz totalizator sportowy (58,68%). Według studentów takich zagrożeń nie stwarza gra w bingo – tylko 24,77% wskazań na tak. Przyczyną może być mała popularność i znajomość zasad gry bingo. Wraz z rozwojem Internetu maleje rola i znaczenie gier tradycyjnych, w tym kart. W efekcie respondenci nie dostrzegają zgubnych skutków i zagrożeń pokera, beta i podobnych. Tylko 38,96% jest odmiennego zdania.

¹² P. G. Zimbardo, F. L. Ruch, *Psychologia i życie*, PWN, Warszawa 1994; Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M., *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i S-ka, Poznań 1997; Moskowitz G. B., *Zrozumieć siebie i innych. Psychologia poznania społecznego*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2009.

TABELA 5. GRY, KTÓRE W NAJWIĘKSZYM STOPNIU UZALEŻNIAJĄ OD HAZARDU

GAMES, WHICH ARE MOSTLY ADDICTED TO GAMBLING

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Tradycyjne gry w karty	315 (14,54%)	529 (24,42%)	858 (39,61%)	330 (15,24%)	134 (6,19%)
Gry na automatach	1087 (50,18%)	654 (30,19%)	212 (9,79%)	121 (5,59%)	92 (4,25%)
Gry w różne odmiany bingo	243 (11,22%)	509 (23,50%)	888 (40,99%)	236 (10,90%)	290 (13,39%)
Zakłady wzajemne (totalizator)	391 (18,05%)	880 (40,63%)	528 (24,38%)	185 (8,54%)	182 (8,40%)
Zakłady wzajemne (bukmacherstwo)	821 (37,90%)	804 (37,12%)	262 (12,10%)	106 (4,89%)	173 (7,99%)
Hazard online	798 (36,84%)	808 (37,30%)	293 (13,53%)	101 (4,66%)	166 (7,67%)
Loterie pieniężne, audiotekstowe, promocyjne	504 (23,27%)	741 (34,21%)	556 (25,67%)	144 (6,65%)	221 (10,20%)
Gry liczbowe	300 (13,85%)	599 (27,66%)	744 (34,35%)	234 (10,80%)	289 (13,34%)
Gry cylindryczne (ruletka)	622 (28,72%)	708 (32,69%)	409 (18,88%)	152 (7,01%)	275 (12,70%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań

WNIOSKI

Charakter prowadzonych badań, teren oraz zasięg nie upoważnia do formułowania daleko idących uogólnień. Realizowane w środowisku studentów Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego mogą służyć tylko do formułowania wniosków o charakterze lokalnym lub porównawczym z podobnymi w treści i zasięgu badaniami w innych ośrodkach akademickich. Analiza materiału empirycznego pozwala na przedstawienie kilku stwierdzeń, które znajdują odzwierciedlenie w ocenach i opiniach studentów:

- Upowszechnienie Internetu otworzyło nowe formy uprawiania legalnego i nielegalnego hazardu;
- W wyniku przemian społeczno-politycznych w Polsce po 1989 roku otwarto rynek legalnych gier hazardowych na nowe obszary i możliwości zakazane w realiach komunistycznego państwa;
- W grupie legalnych gier hazardowych największą popularnością cieszą się zakłady totalizatora sportowego, zakłady bukmacherskie, gry internetowe i na automatach.
- W środowisku akademickim nielegalne formy hazardu nie są popularne. Systematyczny udział deklaruje mniej niż 3% studentów;
- W grupie nielegalnego hazardu największą popularnością cieszą się gry w nielegalnych kasynach, na automatach i nielegalne zakłady bukmacherskie;
- W akademikach funkcjonują nielegalne kasyna, miejsca do gry w karty. Jedna czwarta respondentów stwierdziła, że w trakcie studiów grała w karty na pieniądze;
- Służby państwowe nie są przygotowane do walki z nielegalnym hazardem;
- Wśród najbardziej skutecznych środków i metod zwalczania nielegalnego hazardu respondenci wymieniają: blokowanie stron internetowych, zmiany w prawie na bardziej restrykcyjne, działalność prewencyjną Policji, zakaz reklamy nielegalnych serwisów internetowych i blokowanie przepływu pieniędzy przez konta bankowe;
- Podstawowym i skutecznym elementem walki z nielegalnym hazardem powinna być wiedza na temat zagrożeń, uzależnień ale także zasad udziału w różnych grach;
- Wśród gier, które w największym stopniu uzależniają, respondenci wymieniają: gry na automatach, zakłady wzajemne (bukmacherstwo) i gry w sieci.

BIBLIOGRAFIA

1. Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M., *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i S-ka, Poznań 1997.
2. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
3. Guerreschi C., *Nowe uzależnienia*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2006.
4. Kozak St., *Patologie wśród dzieci i młodzieży: leczenie i profilaktyka*, Difin, Warszawa 2007.
5. Malczewski A., *Młodzież i hazard*, „Remedium” 2011, nr 11.
6. Moskowitz G. B., *Zrozumieć siebie i innych. Psychologia poznania społecznego*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2009.
7. Niewiadomska I., Brzezińska M., Lelonek B., *Hazard*, KUL, Lublin 2005.
8. Pospiszyl I., *Patologie społeczne*, Warszawa PWN, 2008.
9. Strelau J., Jaworska A., Szczepaniak P., *Kwestionariusz Radzenia Sobie w Sytuacjach Stresowych*, Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego Warszawa 2005.
10. Tucholska St., *Aktywność hazardowa dorastającej młodzieży*, „Problemy Opiekuńczo Wychowawcze” 2008, nr 5.
11. Woronowicz B. T., *Bez tajemnic. O uzależnieniach i ich leczeniu*, Instytut Psychiatrii i Neurologii Warszawa 2001.
12. Zimbardo P. G., Ruch F. L., *Psychologia i życie*, PWN, Warszawa 1994.

dr Bogdan Chmieliński – adiunkt w Katedrze Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, doktor nauk wojсковych, specjalność-dydaktyka wojskowa. W ramach działalności naukowej i dydaktycznej specjalizuje się w problematyce bezpieczeństwa militarnego i edukacji dla bezpieczeństwa. Zajmuje się teoretycznymi i praktycznymi zagadnieniami bezpieczeństwa społeczności lokalnych. M.in. przewodniczy uniwersyteckiej komisji do spraw bezpieczeństwa i organizacji ruchu na terenie miasteczka akademickiego w Kortowie. Jest członkiem Platformy Eko-mobilności Miejskiej, zespołu doradczego przy Prezydencie Olsztyna, zajmującego się transportem publicznym i komunikacją Eco-mobilną. Autor kilkudziesięciu publikacji naukowych. Kierownik projektów badawczych podejmujących problemy bezpieczeństwa mieszkańców Warmii i Mazur, zagrożeń w środowisku akademickim i bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Prywatnie pasjonuje się wędkarstwem spławikowym i sadownictwem.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2017 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow